

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ЯРОГО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одним з провідних напрямків рослинництва в Україні і світі є вирощування олійних культур. Серед них варто виділити ріпак ярий, який використовують як сировину для виробництва якісної олії харчового використання, біопалива, а також для експорту завдяки високому попиту на світовому ринку. А в останні роки Україна стала одним із провідних світових виробників та експортерів ріпаку завдяки зростаючому попиту в країнах Європейського Союзу.

Ярий ріпак – однорічна рослина родини капустяних. Це холодостійка, світло- та вологолюбна рослина. Кращими попередниками для ріпаку ярого є зернові культури, кукурудза, зернобобові, однорічні трави та картопля. Висівають ярий ріпак дуже рано, одночасно із ранніми ярими культурами [1, с. 174-178]. На даний час в світі існує понад 50 сортів ріпаку ярого, які придатні для вирощування на території України [2, с. 292-294].

Ріпак ярий – провідна олійна культура, яка використовується в регіонах із нестабільною перезимівлею ріпаку озимого. Також його часто застосовують як страхову культуру, щоб пересівати загиблі посіви озимих зернових і ріпаку, адже він має досить низьку норму витрати насіння для сівби. Ця рослина також є хорошим попередником, адже сприяє підвищенню аерації ґрунту та акумуляції вологи, цінна в якості сидеральної культури, адже підвищує вміст органічних речовин у ґрунті. Ще одним позитивним моментом стосовно культивування ярого ріпаку є те, що у рослини гарно розвинена коренева система, тому її вирощування значно знижує забур'янення площ, покращує структуру ґрунту та зменшує його схильність до ерозії. Використання ріпаку та його решток як мульчі сприяє пригніченню формуванню у ґрунті патогенних мікроорганізмів і зменшує ризик розвитку захворювань наступних культур.

На 2022 рік на території України заплановано вирощування ярих культур, зокрема ріпаку ярого у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Київській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській та Хмельницькій областях, що зумовлено як особливостями перебігу осінньо-зимового періоду вегетації озимих, так і зміною кон'юнктури ринку та продовольчої безпеки держави, зумовленої військовою агресією росії.

Станом на початок травня 2022 року загалом майже 80 % площ, прогнозованих під ярі культури, вже засіяно. Під посіви основних ярих культур на контрольованій Україною території закладено 14 138,8 тис. га, що на 2 777,5 тис. га менше від показника 2021 року – 16 916,3 тис. га. Серед них під посіви ярого ріпаку виділено 26,2 тис. га [3].

Ріпак ярий – це експортно-орієнтована культура, адже майже вся частина зібраного та переробленого врожаю йде на експорт. Особливо це було очевидно в минулому році, коли внаслідок природних умов майже в усьому світі було знижено більшу частину врожаю та утворився дефіцит пропозиції ріпаку на світовому ринку, українська олійна користувалась величезним попитом.

Проте, враховуючи теперішні умови ведення торгівлі в умовах воєнного стану в Україні, слід зазначити, що через блокування портів наша країна втратила основні шляхи продажу за кордон продовольчих товарів. Тобто без поновлення роботи портів потенційно можливі об'єми експорту не зможуть бути вивезені в періоди, в яких зазвичай йде продаж українського ріпаку (липень-листопад), адже збір його врожаю припадає саме на активну фазу торгівлі та перевезення зернових й це означає, що відвантаження ріпаку будуть ускладнені пропускнуою здатністю пунктів переходу.

Незважаючи на високий потенціал біологічної продуктивності ріпаку, реалізувати його досить складно через недосконалі технології вирощування цієї культури які не враховуються такі особливості та ґрунтово кліматичні умови місця вирощування

Сьогодні у виробництво впроваджують більш технологічна удосконалені сорти з кращими якісними характеристиками, більшим комплексом господарсько-цінних ознак, реалізації яких залежить від оптимальності технологічних процесів [4].

Отже, виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що незважаючи на те, що вирощування ярого ріпаку є досить вигідним в агрономічному та фінансовому планах, в нинішніх умовах воєнного стану можуть виникнути труднощі з його культивуванням, як на вільних, так і на окупованих територіях, та подальшими переробкою та продажом її продуктів.

Також для умов Лісостепу західного нагальним є вирішення проблемних питань, пов'язаних з технологічними заходами реалізації потенціалу продуктивності інноваційних сортів ріпаку ярого.

Список використаних джерел

1. Мельник С.І., Муляр О.Д., Кочубей М.Й., Іванцов П.Д. Технологія виробництва продукції рослинництва: навч. посіб. Ч.2. Київ: Аграрна освіта, 2010. 405 с.

2. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2022 рік: постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2018 р. №774. Редакція від 28.04.2022 р. 529 с.

3. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/12-oblastej-zavershili-sivbu-yarih-kultur-rannoyi-grupin> (дата звернення: 12.05.2022).

4. Shuvar A.: Influence of climate changes for adaptation of agricultural production in Lviv region / X Międzynarodowa Konferencja nt. Klimat pola uprawnego. Meteorologia i klimatologia stosowana – gospodarka, teoria, praktyka, innowacyjność. 19-22 września 2018 r. Lublin-Zamość-Lwów-Kamieniec Podolski. P. 51.